

їх ролі в формуванні глобального інформаційного простору. Ці уявлення зазнають зміни одночасно і на професійному, і на урядовому, і на побутовому рівні. Гостро постають проблеми формування нової методології бібліотечної справи та розробки ідеальної моделі бібліотеки, яка відповідала концепції просвітницької ролі бібліотек і вимогам сучасної освіти.

Змінюються традиційні внутрібібліотечні технології, форми бібліотечного обслуговування користувачів, характер взаємодії з різними соціальними групами. Відбувається еволюція соціальної ролі бібліотек. До традиційних функцій просвітницького характеру, збереження і примноження культурної спадщини, додаються функції інформаційних центрів, що надають доступ до національних інформаційних мереж.

Внаслідок цих глибинних процесів розвитку бібліотек ВНЗ, можливо зробити висновок, що сучасна бібліотечна сфера є найбільш яскравою сферою освітньої діяльності, де здійснюються глибокі трансформації, пов'язані з інформатизацією, в наслідок чого бібліотеки перетворилися на соціокультурні центри і стали осередком концентрації комунікативної культури сучасного суспільства.

ПЕРШІ КРОКИ СТУДЕНТСЬКОГО ЖИТТЯ РАЗОМ З БІБЛІОТЕКОЮ

Бездольна Л.І., головний бібліотекар

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Студентське життя цікаве і насичене зустрічами та знайомством з новими людьми, викладачами,

студентами, із незнайомою системою навчання у новому закладі.

З перших днів перебування першокурсників у стінах Харківського національного технічного університету сільського господарства імені П. Василенка, значну роль у їхньому житті відіграє саме бібліотека. Бібліотекар за своїм покликанням – носій духовної та соціально-психологічної культури, яка є домінуючою у спілкуванні зі студентською аудиторією. Бібліотечні працівники розуміють, що період адаптації першокурсника до умов навчання у ВНЗ – відповідальний етап у житті кожної молодої людини. Від того, як він пройде, багато в чому залежить і успішність студента, і стан його здоров'я, а також його особистісне і професійне становлення.

Адаптація – це процес взаємодії людини з оточуючим середовищем під час засвоєння нової ситуації. Людина адаптується до змін в оточуючому світі все життя. Одні студенти швидше освоюються у новій ситуації, інші – повільніше. Але не дивлячись хто адаптується швидше, усім першокурсникам потрібна дружня порада, розумне керівництво, підтримка.

Період адаптації зазвичай триває від чотирьох до шести тижнів, інколи затягується на більш тривалий термін. Значну роль у згуртуванні групи, порозуміння бібліотечних працівників зі старостами I курсу відіграє «Місячник першокурсника», який триває 4 тижні. Добре сплановані заходи місячника сприяють, щоб процес адаптації пройшов успішно. Традиційний вересневий місячник включає такі заходи:

- виступи на організаційних зборах першокурсників з метою оголошення графіка, порядку запису і видачі літератури, про структуру бібліотеки та

години її роботи. Ці бесіди дають організаційні знання про бібліотеку і формують навички користування нею;

- організація екскурсій до бібліотеки;
- години спілкування «Історія бібліотеки ХНТУСГ ім. П. Василенка»

- ознайомлення з «Правилами користування науковою бібліотекою ХНТУСГ ім. П.Василенка»;

- проведення занять з основ бібліотечно-інформаційної грамотності (як теоретичних, так і практичних);

- запис до бібліотеки і групова видача навчальної літератури згідно графіку, який заздалегідь узгоджений з кожною студентською групою. На прохання бібліотекарів читачі, під час запису, вказують свою електронну адресу для оперативного віртуального спілкування;

- індивідуальні бесіди при записі в бібліотеку, як правильно розподіляти свій час, планувати навчальну діяльність на кожний день. Під час першого знайомства і розпочинається безпосередній контакт між бібліотекарем і читачем. Вдало обраний метод спілкування з кожним першокурсником під час запису до бібліотеки сприяв створенню рівноправних партнерських стосунків, створенню атмосфери довіри, відвертості, доброзичливості.

- групові бесіди під гаслом «Бібліотека в житті студента», «Бібліотека і читач: етика взаємовідносин»,

- організація виставок «Тобі, першокурсник», «Альтернативні підручники», «Осінній старт». Експозиція виставки «Осінній старт» знайомила першокурсників з історичними місцями міста Харкова, буклетами про університет. Була виставлена правова література, де можна знайти інформацію про обов'язки та права студента.

- організація та проведення екскурсій по місту та музеям, заочних та віртуальних подорожей історичними місцями Харкова, України, Харківщини;

- участь в анкетуванні студентів I курсу, яке проводить дирекція науково-навчального інституту переробних і харчових виробництв. Анкетування проводиться з метою вивчення інтересів, бажань, творчих здібностей першокурсників ННІ ПХВ. На основі аналізу анкет бібліотекарі пропонують студентам ті види діяльності, де б вони краще розкрили свої таланти та здібності. І завдяки цьому активізувати, наситити їх дозвілля, допомогти адаптуватися в університеті, гуртожитку, місті.

Насичений заходами місячник з перших днів згуртувавав, спонукав до дії, активізував і зацікавлював першокурсників у перебуванні у студентському колективі. Після такого живого спілкування студенти першого курсу вбачають у бібліотечних працівниках своїх друзів.

На початку знайомства читачі першокурсники не володіють достатнім рівнем самостійного пошуку інформації та навичками правильного читання книг, безпорадні перед каталогами. Бібліотечні працівники розуміли актуальність даної проблеми, тому не зводили свою функцію до дії «видав-прийняв книгу», а були помічниками у пошуках потрібної інформації, що зосереджена на різних видах носіїв, консультантом, порадником у морі книг.

Вступивши на перший курс, студент має певні очікування стосовно способів викладання лекційного матеріалу, контролю знань та регламентації поведінки. І дуже часто ці очікування базуються на шкільних стереотипах. Від лекцій першокурсник чекає, що вони на сто відсотків будуть зрозумілими, а контроль знань

буде здійснюватися щодня на кожній парі і що його успіхи не залишаться без уваги викладача. Тому студент першокурсник дуже часто орієнтований на пасивне споживання інформації.

У цей період надзвичайно важливе значення має допомога та увага з боку бібліотеки. Наукова бібліотека ХНТУСГ є важливим інформаційно-методичним, освітньо-виховним центром, який відіграє велику роль у педагогічних стосунках – «студент-викладач». Таким чином бібліотека - один із основних суб'єктів організації самостійної роботи студентів в університеті поряд з викладачем. Її відповідальність особливо посилюється через здійснення самостійної роботи студентів без участі викладача.

Формуючи систему бібліотечно-інформаційного забезпечення самостійної роботи студентів бібліотека враховує її основні форми:

- систематична робота над підручниками, навчальними посібниками, науковою, довідковою літературою, періодичними виданнями тощо;
- конспектування, реферування, підготовка виступів, доповідей, наукових повідомлень (як шукати і відбирати інформацію, як конспектувати лекцію, як опрацювати наукову літературу та ін.);
- поради щодо встановлення режиму праці та відпочинку;
- самостійне спостереження;
- рекомендації щодо організації і виконання індивідуальних завдань в позааудиторний час;

Бібліотечно-інформаційне забезпечення самостійної роботи студентів наукова бібліотека ХНТУСГ здійснює через:

- допомогу викладачеві у доборі рекомендованої літератури для методичних матеріалів на допомогу самостійної роботи студентів;
- орієнтування викладачів та студентів на використання фонду вузівської бібліотеки;
- набуття навичок інформаційної культури, вміння користуватися ресурсами, засобами і формами бібліотечної діяльності.

Освіта являє собою вагомий соціальний інститут, покликаний готувати нове покоління до життя. Сьогодні вузівська бібліотека обов'язковий структурний підрозділ вищого навчального закладу. Тому всі стратегічні освітньо - виховні завдання, які належить вирішити ВНЗ трансформуються у завдання вузівської бібліотеки.

Пріоритетним напрямком в орієнтації виховної роботи з першокурсниками є індивідуальний підхід у вихованні особистості студента, стимулювання їхніх внутрішніх сил до саморозвитку й самовиховання. Саме тому робота куратора групи - невід'ємна частина виховного процесу в університеті. Важливою умовою успіху діяльності куратора - кваліфіковане якісне планування виховної роботи і тому виникає необхідність створення практичних рекомендацій щодо допомоги організації роботи куратора. Наукова бібліотека ХНТУСГ і тут не залишилась осторонь цього важливого питання. На допомогу організаційно-виховній діяльності кураторів студентських груп бібліотека видала «Вісник куратора», в якому запропонувала перелік лекцій, оглядів, які можуть бути використані при проведенні годин спілкування зі студентами першого курсу. Тематику заходів систематизовано блоками, що дає змогу кураторові вибрати цікаву тему для обговорення. Із заявками на

проведення лекцій-оглядів куратори звертаються до працівників бібліотеки.

У ХНТУСГ приходять молодь з певним багажем знань, поглядами і треба спромогтись підвищити їх рівень, розширити світогляд. З першого курсу університету і до його закінчення наукова бібліотека відіграє значну роль у вихованні особистості, сприяє виробленню ціннісних орієнтацій у студентській молоді, формує інтелектуальний рівень. Культурно-виховна діяльність посідає одне з пріоритетних напрямків у роботі наукової бібліотеки ХНТУСГ, яка координує її з кафедрами університету, з культурними центрами та освітянськими установами Харківщини.

На базі бібліотеки ХНТУСГ вже не один рік працюють різноманітні читацькі об'єднання та клуби: творче об'єднання «Сузір'я», читацький клуб «Слово», студентський літературно-музичний театр «Джерело». Однією із інноваційних форм роботи наукової бібліотеки ХНТУСГ є створення краєзнавчо-туристичного клубу «Патріот».

Об'єднання та клуби – творчі осередки, де першокурсники мають змогу гармонійно та творчо розвиватися, спілкуватися з однодумцями, цікаво провести своє дозвілля.

Виходячи з вищевикладеного матеріалу слід зазначити, що першокурснику потрібна підтримка, і успішно подолати труднощі першого року навчання в університеті студентам допоможе професійна, активна, творча, цілеспрямована робота колективу наукової бібліотеки одного із провідних підрозділів Харківського національного технічного університету сільського господарства імені П. Василенка.